

הערות בעניני חנוכה - שיעור 541

- I. הדלקת נר חנוכה בחדר שאור החשמל בוער -** עיין בשש"כ (ז - מ"ג - קט"ה) דבנר שבת צריך לכבות החשמל קודם הדלקת נר שבת וכן כתב האג"מ (ה - כ - ח"ת ל) מ"מ שאני נר חנוכה דאסור להנאות מהנר ושרגא בטיהרא מאי אהני אומרים רק בזמן שהוא מצד ההלכה אינו לילה כגון קודם פלג המנחה אבל אחר הפלג אין אומרים שרגא בטיהרא מאי אהני משום שיש בו דין לילה מצד ההלכה אליבא דרבי יהודה ועיין בשש"כ (מ"ה - הערה ל"ז)
- II. האב והבן שידליקו נר חנוכה בברכה בבית אחד** הוא ברכה לבטלה (ערוך השלחן תרע"ח - ט"ו בשם גליא מסכתא) והוא מתרץ דנר חנוכה דומיא לעירובי חצרות דאתד עושה לכולם מ"מ יכול כל אחד ליתן חלקו לעירוב והתירו חז"ל לעשות ע"י אחד (ע"ש)
- III. אכילה ומסחר לפני הדלקת הנרות -** עיין במ"ב (תרע"ז - י) דאפילו ללמוד אסור משהגיע זמנה וכ"ש אכילה ושאר דברים ואפילו התחיל פוסק ולכאורה האכילה דאסור הוא יותר מכביצה פת או מזונות אבל פירות וכדומה מותר ככלולב וככשופר וכ"ש בזמנינו שמדליקין בפנים אפשר דהעמדת שומר מועיל
- IV. הדלקה בכוסיות זכוכית על גבי המנורה -** יש מפקפק בדבר שמוריד מדרגת כלי כסף למדרגת כלי זכוכית ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח - קי"ז) דכלי אינו לעיכובא ועוד שהזכוכית בטל לעיקר המנורה ועוד שאינם בגדר נשבר דעשוין כך ועיין בפסקי תשובות (תרע"ג - י"ה) שהובא האיסור בשם החסד לאברהם שהביאו בשם רב יצחק סגי נהור בנו של הראב"ד שמסר לו מאליהו הנביא
- V. אבל לפני העמוד -** עיין בשו"ת רכבות אפרים (ה - תמ"ג) שכתב בשם רב משה דאבל אין מתפלל ללל בחנוכה ובפורים מפני שמחת היום אמנם המ"ב (תרפ"ג - ה) כתב דרק שחרית אינו מתפלל
- VI. ברכת שעשה נסים ושהחיינו אם צריכים להיות עובר לעשייתן -** עיין ברמ"א (תרע"ו - ז) שיברך כל הברכות קודם שיתחיל להדליק וכ"כ המ"ב (ד) אמנם עיין במסכת סופרים (כ - ו) דהמדליק מברך להדליק נר ואומר הנרות הללו ואח"כ שהחיינו ושעשה נסים דעל שעשה נסים ושהחיינו לא שייך עובר לעשייתן ועיין בהגהות מיימוני (ג - ז) שכתב שכן עשה המהר"ם ודלא כהרמ"א שסבר שאין להפסיק בין הברכות ועיין בערוך השלחן (תרע"ו - ה) שטעות הוא במס' סופרים דהרבה טעותים נפלו בה כידוע
- VII. הפסיק בדיבור באמצע הדלקת הנרות -** עיין בפמ"ג בספרו ראש יוסף (שנת כ"ג) שמי ששח קודם גמר ההדלקה צריך לברך עוד פעם וכן משמע מהב"י בשם הארחת חיים (תרע"ז) וע"ע בפמ"ג (מ"ז תרע"ח - ה) דמשמע משם דמי שהדליק נר אחד ואח"כ מצא נר אחר ביום ב' אין צריך לברך עוד הפעם כיון שיצא כבר בנר אחד ולכן יש סתירה בדבריו ועיין בספר פסקי תשובה (תקע"ז - נ) שמתרצים דדוקא כשלא הדליק אלא נר אחד ואח"כ הפסיק בדיבור אז אין צריך לברך על השני דעיקר המצוה כבר יצא והשאר אינו אלא משום הידור אבל אם כבר הדליק ב' נרות כליל ג' מוטל עליו להדליק עוד ולהשלים המהדרין וצריך לברך שנית ויש החולקין ע"ש וספק ברכות להקל
- VIII. שמן של נר חנוכה אם צריך "לכם" כלולב (ביום ראשון) -** אפשר דזה תלוי אם שיתוף מועיל בשוה פרוטה או צריך שיעור שמן של חצי שעה ועיין בשער הציון (תרע"ז - ח) שהביא דעת האליהו רבה שצריך ליתן בשבילו כשיעור חצי שעה אמנם רוב הפוסקים אין סוברים כן וכ"כ המקראי קודש (כ"ה) דאין דין שיתוף מתורת "לכם" אלא שיהא לי חלק או זכות בהמצוה כיון שאין לו בית וכתב המקראי קודש (כ"ה) שזה דומה לשמן במנורת המקדש שהשמן היה מתרומת הלשכה שהיה בזה חלק לכל ישראל משום הכי סגי בפרוטה וכ"כ השו"ת להורות נתן (ה - ל) דדעת השואל ומשיב דיוצא בשמן הגזול משמע שאין צריך דבעינן משלו ואמו שהיא אלמנה ודר בו ימי החנוכה ולא רצה להדליק צריך להקנות לה חלק בהשמן ויצאה מדין אכסנאי או בני ביתו ואבאר
- IX. יניח המנורה בצד ימין של החלון** שהוא חשוב יותר (קובץ מבקשי תורה)
- X. בענין בעלי החניות ומסחרות** שכל היום יושבים בעסקים ואוכלים ושותים שם ורק ללינה מגיעים לביתם דעת הגרש"ז אויערבאך דאשתו תדליק בשבילו והוא לא ידליק כלל ונראה לי דמשמע מהאג"מ (מ"ג - ז סספו) שידליק כשמגיע לביתו וכ"כ בספר מועדי ישרון בשמו דאם הוא בא אחר שהדליקה והוא לא ידע שהדליקה הוא אינו יכול לברך אלא

שעשה נסים ולא להדליק משמע דאם יודע שהדליקה יכול לברך ג"כ להדליק ואבאר

XI. מי שהדליק בבית הכנסת אם יכול לברך שעשה נסים בביתו - עיין באג"מ (ה' - ק"ה) ד"ה ו"א"כ) דאם בירך תחלה על שלו אין לו לברך כשמדליק לאדם אחר ברכת שעשה נסים וזמן וה"ה להיפך אמנם יכול לכוין שלא לצאת בעצמו כשמברך לאחר או אפילו אם הוא יצא כבר יכול לברך להוציא בני ביתו בברכת להדליק ועל הנסים

XII. טעמים דאין אומרים מעין המאורע בברכת מעין שלש - עיין במ"ב (תרפ"ז - ז) הטעם משום דכתפילה יש מקום להשיבו במודים ובברכת המזון בנודה לך משא"כ בעין ג' שאין בו הודאה ועוד דחנוכה ופורים הם ימים טובים שלא הוזכרה בתורה

XIII. האם מותר לו לדלג על הנסים כדי שיספיק לסיים תפלתו ולומר קדושה עם הצבור

(א) **עיין בספר חסד לאלפים** שהובא בשו"ת יחזיה דעת (ה' - ט"ז) שהמתענה תענית יחיד ומתפלל עמידה עם הש"צ ואם יאמר עננו כאמצע שומע תפלה לא יוכל לומר מודים עם הצבור אע"פ כן אין לו לדלג שאין מעבירין על המצות ואף שיכול לומר עננו באלקי נצור וה"ה בנ"ד ויש חולקין ע"ש

(ב) **עיין בשו"ת הרדב"ז** (ד' - י"ג) דהחבוש בבית האסורים ונתן לו לחופשי יום אחד בלבד במשך כל השנה צריך לבחור המצוה הראשונה שתבוא לידו שא"א לעשותה בבית האסורים והיא קודמת ואין להשגיח אם המצוה קלה או חמורה

(ג) **וטעם הרדב"ז** (ד' - י"ג) דהלכה פסוקה היא (זיומא ל"ג) דאין מעבירין על המצות ואין להשגיח אם המצוה קלה או חמורה ואע"פ שהשו"ת חכם צבי (ק"ו) חלק על דבריו דלא אמרינן אין מעבירין על המצות אלא בשתייהן שוות מכל מקום כאן שהוא כבר באמצע התפלה נראה שלכל הדעות אינו רשאי לדלג ועיין ברש"י (סוכה כ"ה:) שהעוסק במצוה פטור מן המצוה הוא גם בעוסק במצוה קלה ועיין בריטב"א (סוכה כ"ה:) שהעוסק במצוה פטור מן המצוה איסורא נמי איכא כשמפסיק למצוה נראה כפורק עול המצוה שעסוק בה

(ד) **וע"ע בשו"ת רשב"ץ** (ז' - קס"ג) דאם המצוה הכאה לידו מדרבנן והשניה מן התורה יש לומר שיש להעדיף המצוה של תורה ולכן יש לדלג על אמירת על הנסים כדי לומר קדושה עם הצבור שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל והר"ן (זמגילה כ"ג:) כתב דקרא אסמכתא בעלמא הוא ולמעשה אין צריך להפסיק ולדלג ויהיה בכלל מה שאמרו חז"ל שומע כעונה וכמו שפסק השו"ע (ז' - ק"ד - ז)

XIV. אם צריך שריפה להשמן הנותר ולהפתילות אחר חנוכה - עיין בשו"ת שבט הלוי (ג' - פ"ב) שהביא כמה שיטות בזה

(א) **דעת הרמב"ן** בשיטת הר"ף דאפילו כבתה חצי שעה דמותר להשתמש בשמן דכתבה אינו זקוק לה דפקע איסור הנאה ולכן מותר להאנות מהנר ומותר לכבותה ואין צריך לראות הנרות לחצי שעה

(ב) **דעת המהרי"א** שהובא בבית יוסף (סוף תרע"ז) דכיון דלכתחלה חיוב ההדלקה חצי שעה גם ההקצאה חל עליו ואסור בהנאה תוך חצי שעה אבל מכאן ואילך מותר

(ג) **דעת הרי"א** בשלטי הגבורים (פ"ג דשבת) דאחרי שעבר הח' לילות שעבר הזמן לגמרי מותר ליהנות בין בנר ובין בשמן הנשאר דומיא דאתרוג ונוי סוכה והיינו כקושית התוספות (שבת מ"ד ד"ה "שצנר")

(ד) **אמנם דעת השאלות** דכל מה שנתן בנר אפילו יותר מכדי חצי שעה אסור בהנאה אפילו אחר חנוכה ולא דמי לנוי סוכה ואתרוג דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויים להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצותן לגמרי אבל שמן ופתילה שעשויים להתעבר לגמרי מקצה אותן למצותן לגמרי משא"כ בנר שבת דהתם אף בעודו דולק למצותו נהנין ממנו ולכן אין צריך לשרוף פתילי נר שבת (עיין בר"ן והבית יוסף סוף תרע"ז ושו"ת שבט הלוי ג' - פ"ב)

(ה) **עיין בשו"ע** (תרע"ז - ז) דהנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור עושה מדורה ושורפו דהיינו שלא נתן תחלה רק כשיעור הדלקה ונכבה באמצע ונותר אבל אם נתן הרבה ונותר מותר להשתמש בו לכתחלה כמו שכתב לעיל (ז' - פ"ג) ויש פוסקים שסוברים דאם נתן השמן בסתם הוקצה כל השמן אם לא דהתנה לכתחלה שלא יאסר אלא כשיעור (מ"ב תרע"ז - סק"ח ומ"ב תרע"ז - סק"ז) ובזה מתרץ הסתירה בהמחבר (תרע"ז - ז' - ז) ויתר"ז - ז) **למעשה** טוב ליזהר לשרוף הפתילות והנותר מהשמן ומ"מ יש כמה צדדים להקל כנ"ל

נפסם לעלוני נשמות אבי אורי ל' אליוצ'ר ל'כא ב"ר יעקב ארזי ע"ה ודאי אורתי' בעלמ' רחל ב"ר גרשון מנחם פסני' פכפ' ע"ה